

УДК 330.341.4 (477)

ПРО ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Я.П. Квач, д.е.н., професор

Одеський інститут фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, Одеса, Україна

Важка ситуація у вітчизняній економіці вимагає активного пошуку шляхів виходу з кризи. В зв'язку з цим представляється доцільним повернутися до того обговорення варіантів подолання кризи національної економіки, яке розвернулося в літературі кілька років тому.

Якщо в 2010-2011 роках приводом для дискусії стала робота Нобелівського лауреата П. Кругмана «Кредо ліберала», то потім в центрі уваги економістів виявилася його книга «Вихід з кризи е!» [1]. Вона містить як гостру критику неоконсервативної економічної політики, так і неокейнсіанську програму активного державного регулювання. Вочевидь проте, що ця програма орієнтована в першу чергу на високорозвинені країни і, перш за все, на США [2]. У зв'язку з цим, природно, виникає питання про те, наскільки ці кейнсіанські рецепти застосовані до нашої економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В ході обговорення цього питання В.М. Геєць, А.А. Гриценко, М.І. Зверяков, В.Т. Рязанов, А.М. Москаленко, А.М. Шаров і інші економісти виступили за те, аби економічна політика в Україні спиралася в цілому на кейнсіанський теоретичний фундамент, але з врахуванням специфіки вітчизняної економіки і її кризисної ситуації [3, 4, 5, 6, 7]. Виходячи з цього, в ході обговорення були зроблені цікаві практичні пропозиції, направлені на стимулювання виходу з кризи і забезпечення подальшого процесу розвитку національної економіки.

Дійсно, важко не погодитися з тим, що в умовах затяжної кризи переважними стають неокласичні і монетаристські, а кейнсіанські рекомендації. Адже вони орієнтовані саме на таку економіку, яка знаходиться в депресивному стані і нездідна повною мірою використовувати свої виробничі ресурси. Цим кейнсіанський підхід кардинально відрізняється від неокласичних, монетаристських і інших неоконсервативних моделей, які передбачають повне використання виробничих ресурсів, тобто такий стан системи, від якого, на жаль, далека економіка України (проведені в Інституті економіки і прогнозування НАН України розрахунки безробіття, з врахуванням квазізайнятих і таких, що виїхали у

Квач Я.П. Про шляхи подолання кризи української економіки.

У статті розглядається адекватність різних напрямів неокейнсіанської теорії задачам наукового обґрунтування економічної політики України, яка спрямована на вихід з кризи. Автор доводить, що вихід з кризи треба шукати, перед усім, на шляхах розширення інвестиційного попиту.

Ключові слова: криза, інвестиції, кейнсіанство, монетаризм, інфляція

Квач Я.П. О путях преодоления кризиса украинской экономики.

В статье рассматривается адекватность различных направлений неокейнсианской теории задачам научного обоснования экономической политики Украины, направленной на выход из кризиса. Автор показывает, что выход из кризиса надо искать, прежде всего, на путях расширения инвестиционного спроса.

Ключевые слова: кризис, инвестиции, кейнсианство, монетаризм, инфляция

Kvach Ya.P. About ways of overcoming the crisis of the Ukrainian economy

It is the adequacy of different streams of Neokeynesian theory to the tasks of ground of Ukrainian economic policy directed to crisis overcome is research in the article. Author show that the exit from the crisis must be sought, primarily, on the ways of expanding investment demand.

Keywords: crisis, investments, Keynesianism, monetarism, inflation

пошуках роботи за кордон, дали в 2013 р. показник порядку 20%, що відповідає рівню безробіття в найбільш проблемних країнах Європи [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Але, віддаючи в цілому перевагу кейнсіанським рекомендаціям перед монетаристськими і неокласичними, треба враховувати, що сам кейнсіанський напрям неоднорідний. Кейнсіанство зовсім не вилите з «єдиного шматка сталі». У ній виділяються, принаймні, дві основні течії, рекомендації яких істотно відрізняються. Тим часом ці теоретичні і практичні розбіжності усередині самого кейнсіанства не завжди повною мірою враховуються в економічній літературі.

Метою статті є пошук відповіді на питання про те, яка з кейнсіанських течій може стати найбільш адекватною теоретичною базою для вироблення економічної політики, направленої на вихід України з кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження

Як відомо, головною причиною кризи і депресії кейнсіанство вважає брак в економіці сукупного попиту, що включає споживчий і інвестиційний попит. Звідси і головний рецепт кейнсіанства – збільшення сукупного попиту. Але який компонент вважати головним в розширенні сукупного попиту – споживчі або інвестиційні витрати?

Залежно від відповіді на це питання кейнсіанство розділилося на дві течії, одне з яких віддає перевагу споживчому, а інше – інвестиційному попиту. Наприклад, найбільш відомі сучасні кейнсіанці П. Кругман і Дж. Стігліц, судячи з їх рекомендацій, явно симпатизують першій з цих течій, роблячи упор на розширення споживчого попиту. Саме тому вони послідовно виступають проти монетаристської фінансової політики, категоричним імперативом якої є максимальна збалансованість бюджету.

Тим часом в своїй «Загальній теорії зайнятості, відсотка і грошей» Дж. Кейнс слідував, перш за все, логіці інвестиційного підходу до аналізу економіки [8], рухаючись по дорозі, прокладеній, як відомо, видатним українським економістом М.І. Туган-Барановським [9, 10]. Услід за Кейнсом по цій дорозі пішли представники того напрямку в неокейнсіанстві, який, подібно Е. Хансену, Р. Харроду і Н. Калдору робить упор на аналіз інвестиційного попиту [11 – 13].

В цілому сьогодні основна увага в теоретичній літературі приділяється перш за все полеміці між кейнсіанством і монетаризмом, ніж дискусії усередині самого кейнсіанства. Нічого дивного в цьому немає, якщо врахувати, що розбіжності між цими напрямками сучасної економічної думки носять принциповий характер, і їх рекомендації часто вступають в протиріччя один з одним. Багато кейнсіанців, як, наприклад, П. Кругман і Дж. Стігліц традиційно вважають не лише

можливим, але і в деяких випадках необхідним і корисним для економіки нарощування споживчого попиту і державних витрат за рахунок розширення бюджетного дефіциту. На їх думку, зараз ми маємо справу саме з такою економічною ситуацією, яка вимагає дефіцитного фінансування державних витрат для того, щоб компенсувати брак сукупного попиту як на рівні світової, так і на рівні національної економіки.

Навпаки, монетаризм забороняє таку політику. Монетаризм, як відомо, наполягає на бездефіцитному державному бюджеті або, принаймні, на зведенні до мінімуму бюджетного дефіциту. Ідеалом економічної політики, на думку монетаристів, має бути повна збалансованість бюджету. Додаткову вагу цим вимогам додає та обставина, що на них засновані рекомендації Міжнародного валютного фонду. Тому країни, які, подібно до України, тісно співробітничать з МВФ, вимушені орієнтувати свою економічну політику на рецепти монетаризму, навіть якщо вони не відповідають стану їх економіки.

Ці проблеми широко обговорюються в літературі, проте при цьому менше уваги приділяється дискусіям усередині самого кейнсіанства. А якщо ці питання і піднімаються, то акцент зазвичай ставиться на полеміці між неокейнсіанством і посткейнсіанством, що стосується, перш за все, співвідношення між неокласичною і кейнсіанською теорією. Як відомо, неокейнсіанство розглядає модель Кейнса як окремих випадок неокласичної теорії. З іншого боку, посткейнсіанці виходять з того, що це суперечить поглядам самого Кейнса, який, навпаки, розглядав свою модель як загальну теорію, а неокласичну модель – як її приватну версію.

Дані розбіжності по-своєму істотні. Перший варіант відкриває дорогу так званому «неокласичному синтезу», тобто синтезу неокласики і кейнсіанства, створюючому зміст «економікс». Другий підхід, навпаки, заперечує можливість такого «неокласичного синтезу» і ставить під сумнів науковий характер «економікс». Ці цікаві самі по собі суперечки носять, проте, в основному абстрактний, академічний характер і безпосередньо не так важливі для вибору економічної політики України. Але головне – при цьому на другий план відсовується та розбіжність усередині кейнсіанства, яка якраз представляється найбільш актуальним для нашої економіки.

При цьому треба враховувати, що Кейнс багато в чому спирався на ідеї видатного українського економіста М.І. Туган-Барановського, який увійшов до світової економічної науки як засновник інвестиційного підходу до аналізу економічного розвитку. Розробка цього підходу була пов'язана з дискусією, що розвернулася в кінці 19-го століття, про можливість «доганяючого розвитку» капіталізму. У той час широко поширеним було уявлення про те, що такий розвиток неможливий. Прибічники таких поглядів виходили з того, що первинне накопичення капіталу супроводиться

зубожінням населення, зниженням вжитку і, отже, скороченням ринку для промислових товарів, вироблюваних на капіталістичних підприємствах. Тому розвиток капіталізму в аграрній економіці неминуче захлинеться.

М.І. Туган-Барановський показав, що капіталістичне виробництво само створює ринок для товарів. Тому для розвитку капіталізму воно не потребує ніякого іншого ринку. Попит на товари створюється самим виробництвом, і жодних кордонів розширенню виробництва, окрім недоліку продуктивних сил, не існує. Кажучи сучасною мовою, він виходив з того, що сукупний попит не обмежується лише споживчим попитом, але і включає також інвестиційний попит. Тому сукупний попит може зростати навіть при скороченні споживчого попиту, хоча таке поєднання представляє крайній випадок економічного розвитку.

Звичайно, жодної фатальної неминучості скорочення вжитку при зростанні інвестицій в принципі не існує. Навпаки, як показує міжнародний досвід, накопичення капіталу сповна може супроводитися і, як правило, дійсно супроводиться якісним і кількісним розвитком вжитку аж до того, що на певному рівні цього розвитку капіталістична економіка виступає як «суспільство вжитку». Таким чином, що випереджає зростання інвестиційного попиту не означає, що виробництво споживчих товарів не зростає. Йдеться лише про те, що темпи зростання інвестиційного попиту в певній конкретно-історичній ситуації можуть випереджати темпи зростання вжитку.

Тому і виникає те питання, яке було поставлене вище: яка з цих течій усередині кейнсіанства більше підходить для вироблення економічної політики в наших умовах. Критерієм відповіді на це питання є, перш за все, норма накопичення і її динаміка в Україні. Якщо норма накопичення досить висока і до того ж має тенденцію до подальшого підвищення, то для такої ситуації адекватніший той варіант кейнсіанської економічної політики, який робить ставку на розширення споживчого попиту. Навпаки, в разі низької норми накопичення, що до того ж знижується, перевагу треба віддавати тому варіанту, який акцентує увагу на інвестиційному попиті.

Статистика показує, що норма накопичення в Україні останніми роками неухильно падає. У 2004 р. вона досягла 31% ВВП, до 2008 р., не дивлячись на зростання ВВП, скоротилася до 21%, а за підсумками 2013 р. впала, згідно з офіційними даними, до 6% ВВП. Це істотно менше світової середньої норми накопичення (25%), істотно нижче за показники країн Західної Європи (17-19%), а також Польщі і Румунії (21-22% ВВП) [14].

У 2013 р. в Україні на душу населення інвестувалося приблизно 600 дол. проти 2,5 тис. дол. в Польщі або 2,1 тис. дол. в Румунії (ми зупиняємо аналіз на 2013 р., аби прослідити довго-

строкові тенденції і виключити форс-мажорну дію наступних подій, що вплинули на вітчизняну економіку). Аби вийти на темпи зростання 5-6% (інакше країні не вдасться почати доганяти сусідів і створювати нові робочі місця), українській економіці буде потрібно величезний приплив капіталів для компенсації браку внутрішніх заощаджень і забезпечення зростання норми накопичення істотно вище 20% ВВП [15]. За підрахунками експертів Українського союзу промисловців і підприємців (УСПП), на адаптацію України до умов асоційованого членства в ЄС знадобиться 170-180 млрд. євро прямих інвестицій. Ці засоби необхідно направити на підвищення енергоефективності, технічну модернізацію виробництва, оновлення основного капіталу, адаптацію технічних регламентів і стандартів. На сьогоднішній день фізичний і моральний знос основного капіталу в Україні перевищує 60%, енергоємність продукції майже удвічі вища, ніж в ЄС, продуктивність праці в 3-4 рази нижче [15].

Структура української економіки, що склалася, об'єктивно характеризується переважанням виробництва не кінцевого, а проміжного продукту. Доля сировинної продукції в структурі промисловості України складає 70% [16]. Продукція чорної металургії складає майже половину експорту важкої промисловості [16]. Про негативну тенденцію до посилення сировинного характеру національної економіки свідчить зрушення у бік галузей з низькою доданою вартістю. У структурі ВВП України доля добувної промисловості зросла з 4,7% ВВП в 2001 р. до 7,5% в 2013 р., а, з іншого боку, доля переробної промисловості впала за цей період з 19,7 до 14,9% [17].

З ключових галузей економіки України до 2012-2013 рр. на докризовий рівень 2008 р. вийшло і перевищило його лише сільське господарство в той час, як металургія і машинобудування до 2011 р. досягли лише 85-90% показника 2008 р., а з 2012 р. випробували новий спад [18]. Як відомо, продукція сільського господарства і харчової промисловості складає більше чверті українського експорту. У структурі аграрного експорту лівову частку займає продукція рослинного походження – 51,5%, у тому числі зернові культури – 39,1% і насіння олійних культур (соя, соняшник) – 9,8%. Навпаки, імпорту продукції агропромислового виробництва сконцентрований на готових харчових продуктах, доля яких складає близько 40%. Основу імпорту складає продукція з високою доданою вартістю, така як тютюн, алкогольні і безалкогольні напої, какао, шоколад і так далі [19].

У зв'язку з цим в літературі обговорюється питання: чом би паралельно із збільшенням обсягів виробництва зернових не зайнятися їх переробкою, тобто створенням доданої вартості? Йдеться про тому, що із зерна, окрім муки і крупи, можна отримувати велику кількість коштовних компонентів, використовуваних в багатьох галузях. Сьогодні Україна експортує зерно, а імпортує

продукти переробки – модифікований крохмаль, глютен, органічні кислоти, кормові добавки і так далі. Переробка сільськогосподарської продукції – це не лише створення доданої вартості, але і диверсифікація ризику, пов'язаних із збутом продукції і коливаннями світових цін на зернові, впровадженням нових технологій і ноу-хау в країні [20].

При цьому однією з небагатьох сприятливих обставин є те, що Україна знаходиться сьогодні в центрі міжнародної уваги. Це дозволяє вільно виходити на такі міжнародні фінансові організації, як Європейський банк реконструкції і розвитку і Світовий банк, Європейський інвестиційний банк, Міжнародна фінансова корпорація і так далі з ініціативними пропозиціями, пов'язаними з розробкою різних схем фінансування процесу модернізації економіки.

Одна з таких моделей, що розробляється в Одеському інституті фінансів Українського державного університету фінансів і міжнародної торгівлі, передбачає створення національного інституту розвитку (НІР) у вигляді, наприклад, Національного банку розвитку або Національного інвестиційного банку. При цьому на даному етапі розвитку України основні надії в створенні стартового капіталу НІР покладаються на Міжнародний банк реконструкції і розвитку, Європейський банк реконструкції і розвитку, Європейський інвестиційний банк і інші міжнародні фінансові інститути. Завдання НІР – фінансувати створення нових підприємств, а потім, коли вони почнуть функціонувати, продавати їх акції приватним інвесторам, у тому числі закордонним. Тим самим НІР покликаний узяти на себе значну долю характерного сьогодні для України високої інвестиційної ризику і невизначеності, максимально звільнивши від цього приватних інвесторів. Отримані від продажу гроші знову вкладуються в створення все нових і нових підприємств. Такий цикл фінансового кругообігу капіталу НІР здатний забезпечити енергійну технологічну модернізацію і структурну перебудову економіки країни. Почати фінансувати (повністю або спільно з приватним бізнесом) створення нових підприємств можна з сфери АПК.

Певні кроки в цьому напрямі вже робляться на міжнародному рівні. Широкомасштабна програма ЄБРР для України на відміну від програми МВФ не лише допомагає поповнювати валютні резерви або дефіцит бюджету, але і передбачає різні варіанти технічної допомоги в розробці проектів, створення Фонду прямих інвестицій для українських компаній з підвищеними ризиками.

В.М. Геєць і А.А. Гриценко, безумовно, мають рацію в тому, що збільшення кількості грошей для фінансування інвестицій в реальне виробництво дійсно супроводиться збалансованим зростанням товарного покриття і тому не носить інфляційного характеру [3]. В цьому випадку зростання грошової маси відбувається відповідно до зростання створюваної у виробництві вартості. Тому НБУ може без особливої оглядки на

інфляцію фінансувати інвестиційну діяльність НДР в тій мірі, в якій допомозі міжнародних фінансових організацій виявиться недостатньо.

Таким чином, завдяки збалансованому зростанню виробництва і грошової маси дані пропозиції в принципі не вступають в протиріччя з вимогами МВФ. Цим вимогам не відповідають лише ті кейнсіанські рекомендації, які направлені на розширення споживчого попиту за рахунок збільшення бюджетного дефіциту. Саме тому кейнсіанство зазвичай протиставляється монетаризму. При цьому в епіцентрі їх зіткнення опиняється проблема бюджетного дефіциту. Зазвичай полеміка розгорається довкола питання про те, чи можна використовувати бюджетний дефіцит для стимулювання економіки.

Звичайно, схема фінансування інвестицій, що розглядається нами, в цілому відповідає духу кейнсіанської моделі. Але вона ближче до того крила кейнсіанства, яке робить упор на інвестиції, а не на споживання. Як відомо, Кейнс виходив з того, що приватні інвестиції утворюють найбільш нестійкий елемент сукупних витрат, і ця нестійкість приватних інвестицій, розгійдуючи всю ринкову економіку, стає головним чинником економічної нестабільності. При цьому дестабілізуюча дія інвестиційних коливань на ринкову економіку багато разів посилюється завдяки ефекту мультиплікатора інвестицій. Ефект мультиплікатора може діяти як у напрямі спаду за ситуації, коли інвестиції скорочуються, так і у напрямі множення приросту виробництва в разі, якщо інвестиції розширюються.

Інфляційну небезпеку для економіки представляє в першу чергу зростання бюджетного дефіциту. І в цьому важко не погодитися з монетаризмом, що наполягає на максимальній збалансованості державного бюджету і критикує з цих позицій кейнсіанство. Але слід зауважити, що ця критика адресується, перш за все, тій течії в кейнсіанстві, яке, подібно П. Кругману і Дж. Стігліцу, наполягає на розширенні споживчого попиту за рахунок бюджетних витрат. Інша справа – коли споживчий попит зростає услід за інвестиціями в процесі кумулятивного розгортання ефектів інвестиційного мультиплікатора і акселератора. Це зовсім не обов'язково супроводиться посиленням інфляції, оскільки інвестиції в розвиток реального виробництва забезпечують його адекватним товарним покриттям.

Наприклад, якщо Національному інституту розвитку (НІР) вдалося зібрати стартовий капітал в 400 млн. дол., і він направив їх на інвестиції в основний капітал нових підприємств у сфері АПК. Якщо, умовно, українці в середньому схильні споживати 75%, а зберігати 25% приросту своїх доходів, то мультиплікатор (обернено пропорційний до граничної схильності до збереження, рівної в нашому випадку 0,25) дорівнюватиме 4. Це означає, що приріст інвестицій в 400 млн. викличе зростання виробництва не на 400 млн., а на $400 \times 4 = 1600$ млн., тобто на 1,6 млрд. дол. Але

і на цьому зростання виробництва не зупиниться, оскільки до ефекту мультиплікатора, як показав американський послідовник Кейнса Елвін Хансен, додається так званий ефект акселератора. Це означає, що у свою чергу даний приріст виробництва викличе багатократний приріст так званих індукованих або вторинних інвестицій.

Е. Хансен продемонстрував, як розвертається дія механізму «надмультиплікатора», що включає як звичайний ефект мультиплікатора, так і ефект акселератора. Для цього він розділив всі інвестиції на первинні, які він назвав автономними, і індуковані, тобто вторинні або похідні від автономних. Хансен показав, що автономні інвестиції виступають як «запалення» в механізмі розвитку ринкової економіки. Тому головне для економіки – роздобути достатній об'єм автономних інвестицій, а далі сам механізм «надмультиплікатора» приведе до помноженого приросту виробництва і до нових, індукованих інвестицій. Саме таку роль автономних інвестицій, які слугують «запаленням» економічного зростання України покликаний виконати капітал, зібраний Національним інститутом розвитку.

Слід зауважити, що само зіставлення інвестиційного і споживчого попиту є вельми відносним. Модель інвестиційного мультиплікатора якраз і показує, як інвестиції супроводжуються зростанням споживчого попиту. Зіставлення накопичення і споживання характерне швидше для тієї класичної макроекономіки, яка була до Кейнса. Вона передбачає ринкову систему з повною зайнятістю, в якій вже не залишилося вільних, невживаних ресурсів для подальшого розширення виробництва. Тому ефект інвестиційного мультиплікатора тут не спрацьовує. Така далека від реальності ідеальна система нагадує «гру з нульовою сумою»: чим більше в ній накопичення, тим менше споживання.

Інша справа – реально існуюча ринкова економіка депресивного типу з неповною зайнятістю, що означає наявність вільних, невживаних ресурсів для розширення виробництва. Саме таку ринкову економіку депресивного типу і передбачає кейнсіанська модель. При цьому зростання інвестицій завдяки ефекту мультиплікатора сповна може супроводитися зростанням споживання. А якщо до нього ще додати, як це зробив Е. Хансен, ефект акселератора, завдяки якому приріст виробництва у декілька разів більше приросту інвестицій, то легко переконатися, що це розширення споживчого попиту не містить в собі загрози інфляції, оскільки йому відповідає зростання товарного покриття.

Звідси видно, що інфляційну небезпеку для економіки представляє, перш за все, те зростання споживчого попиту, яке безпосередньо пов'язане з державними витратами і, в першу чергу – із зростанням бюджетного дефіциту. І в цьому важко не погодитися з монетаризмом, що наполягає на максимальній збалансованості державного бюджету і критикує з цих позицій кейнсіанство. Але слід зауважити, що ця критика адресується, перш

за все, тій течії в кейнсіанстві, яка, подібно П. Кругману і Дж. Стігліцу, наполягає на розширенні споживчого попиту за рахунок бюджетних витрат. Інша справа – коли споживчий попит зростає услід за інвестиціями в процесі кумулятивного розгортання ефектів інвестиційного мультиплікатора і акселератора. Це зовсім не обов'язково супроводжуються посиленням інфляції, оскільки інвестиції в розвиток реального виробництва забезпечують його адекватним товарним покриттям.

Таким чином, не варто протиставляти накопичення і споживання, як це робила класична теорія, оскільки в депресивній економіці зростання інвестицій супроводжуються зростанням споживання. З цим згодні представники всіх гілок і течій усередині кейнсіанства.

Висновки

Таким чином, головний висновок полягає в тому, що вихід з кризисної ситуації треба шукати, перш за все, на шляхах розширення інвестиційного попиту, маючи на увазі, що в такій депресивній економіці услід за зростанням інвестицій неминуче почне зростати і споживання, не загрожуючи при цьому посиленням інфляції. Іншими словами, до високого рівня споживання треба йти через інвестиції. Іншого шляху немає. У цьому полягає головний висновок даної статті.

Не менш важливий висновок полягає в тому, що, як ми бачимо на конкретному прикладі, перенесення акценту із споживчого на інвестиційний попит дозволяє обійти те протиріччя між кейнсіанством і монетаризмом, яке багато років тяжіє над економічною політикою. Ми приходимо до висновку, що в тих конкретно-історичних умовах, в яких знаходиться сьогодні Україна, можна стимулювати вихід з кризи і поживлення економіки, не удаючись до інфляційного фінансування. Таким чином, традиційна дилема – або монетаризм і продовження кризи, або кейнсіанство і інфляція – знімається.

При цьому залишається відкритим питання про міру спільності даного варіанту кейнсіанського підходу, про його практичну застосовність в різних конкретно-історичних обставинах. Чи немає в ньому таких елементів, які можна було б використовувати не лише в тій специфічній історичній ситуації, яка склалася в Україні, але й в інших умовах? Наприклад, пропозиція про те, аби випуск нових грошей був інституційним як можна тісніше і безпосередньо пов'язаний з інвестиціями в розвиток реального виробництва і тим самим забезпечений товарним покриттям. Йдеться ні багато, ні мало про можливість інституційним шляхом здолати багатолітнє протистояння монетаризму і кейнсіанства. Дана стаття обмежується лише постановкою цих надзвичайно складних наукових проблем. Така постановка відкриває широкі перспективи для проведення, у тому числі, і в рамках ОІФ УДУФМТ, подальших теоретичних і прикладних досліджень.

Список літератури:

1. Кругман П. Выход из кризиса есть! / П. Кругман. – М.: Бизнес Азбука, 2013. – 320 с.
2. Рязанов В. Т. Экономическая политика после кризиса: станет ли она снова кейнсианской? / В. Т. Рязанов // Экономика Украины. – 2014. – №5. – С. 4–27.
3. Геец В. М. Выход из кризиса / В. М. Геец, А. А. Гриценко // Экономика Украины. – 2013. – №6. – С. 4–26.
4. Зверяков М. И. В поисках выхода из кризиса / М. И. Зверяков // Экономика Украины. – 2013. – №8. – С. 4–21.
5. Москаленко А.Н. Опережающее экономическое развитие: теоретико-институциональные основы и проблемы реализации в Украине / А.Н. Москаленко // Экономика Украины. – 2014. – С. 4–18.
6. Шаров А. Н. Выход из кризиса: уроки «плана Маршалла» и перспективы для Украины / А. Н. Шаров // Экономика Украины. – 2014. – №12. – С. 57–65.
7. В поисках выхода на траекторию устойчивого экономического роста (материалы коллективного обсуждения) / Экономика Украины. – 2014. – №7. – С. 4–19.
8. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. Избранное. – М.: ЭКСМО, 2008. – С. 131–543.
9. Туган-Барановский М. И. Промышленные кризисы. Очерк из социальной истории Англии / М. И. Туган-Барановский. – К.: Наукова думка, 2004. – 368 с.
10. Туган-Барановский М. И. Капитализм и рынок / М. И. Туган-Барановский. Избранное – М.: Дело, 1992. – 435 с.
11. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход / Э. Хансен. Классики кейнсианства. – Т. 2. – М.: Экономика, 1997. – 431 с.
12. Хансен Э. Денежная теория и финансовая политика / Э. Хансен. – М.: Дело, 2006. – 310 с.
13. Харрод Р. К теории экономической динамики / Р. Харрод // Классики кейнсианства. – Т.1. – М.: Экономика, 1997. – 417 с.
14. Шморгун Л. Г. Есть ли в Украине инвестиционная политика? / Л. Шморгун // Экономика Украины. – 2014. – №3. – С. 42–49.
15. Петренко И. П. Трансформация сбережений населения в инвестиции: опыт и проблемы в Украине / И. П. Петренко // Экономика Украины. – 2014. – №3. – С. 50–61.
16. Промисловість і промислова політика України. 2013: актуальні тренди, виклики, можливості: науково-аналітична доповідь / О. І. Амоша, В. П. Вишневецький, Л. О. Збаразська та ін.; за заг. ред. В. П. Вишневецького. – Донецьк: Ін-т економіки промисловості НАН України, 2014. – 200 с.
17. Геець В. М. Якісні зміни в економіці України є нагальними? / В. М. Геець // Вісник Національного банку України. – 2014. – №4 (218). – С. 5–9.
18. Геец В. М. Институциональная обусловленность инновационных процессов в промышленном развитии Украины / В. М. Геец // Экономика Украины. – 2014. – №12. – С. 4–12.
19. Бобко А. М. Экспорт украинского продовольствия: состояние, тенденции, перспективы / А. М. Бобко // Экономика Украины. – 2014. – №5. – С. 70–79.
20. Кузник Б. Я. Основные направления повышения продуктивности и прибыльности сельского хозяйства Украины / Б. Я. Кузник // Экономика Украины. – 2014. – № 8. – С. 79–87.

Надано до редакції 18.03.2015

Квач Ярослав Петрович / Yaroslav P. Kvach
coach8807@mail.ru

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Про шляхи подолання кризи української економіки [Електронний ресурс] / Я. П. Квач // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 3 (19). – С. 6-11. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n3.html>